

Munkaerő-piaci helyzetkép, 2009

A tartalomból

- 1 Bevezetés
- 1 Foglalkoztatottság
- 2 Munkanélküliség
- 3 Inaktivitás

Bevezetés

A gazdasági válság hatására 2009-ben Magyarországon a foglalkoztatottak létszáma jelentősen alacsonyabb, a munkanélkülieké pedig lényegesen magasabb volt, mint egy évvel korábban, amikor a kedvezőtlen munkaerő-piaci tendenciák csak az év utolsó negyedévével jellemezték. Jóllehet mind a foglalkoztatási ráta csökkenése, mind pedig a munkanélküliségi ráta növekedése az uniós tagországok többségére jellemzőnél kisebb mértékű volt, hazánk relatív munkaerő-piaci pozíciója lényegében nem változott. A magyar foglalkoztatási ráta Máltát kivéve a tagországok között a legalacsonyabb volt, a munkanélküliségi rátát illetően azonban az előző évhez képes négy helyet (a 19. helyre) sikerült előre lépni az uniós országok¹ között.

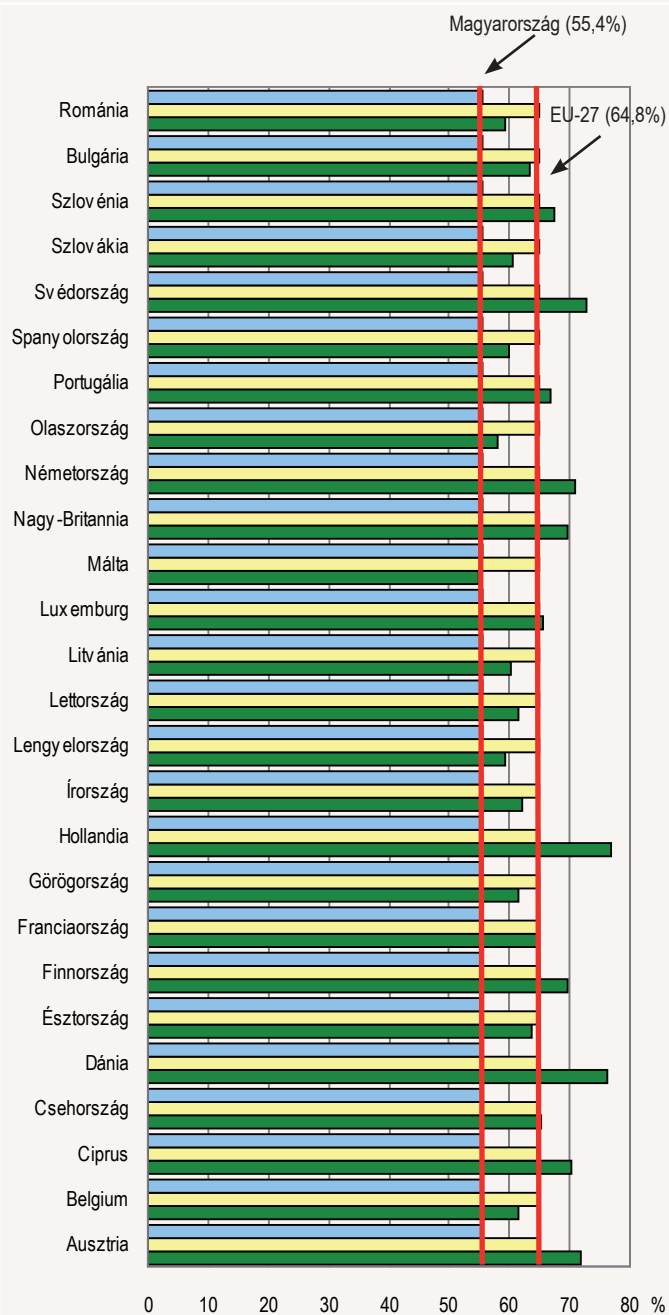
Foglalkoztatottság

A vizsgált időszakban a 15–74 éves foglalkoztatottak száma éves átlagban 3782 ezer fő volt, 98 ezer fővel kevesebb az egy évvel korábbinál. A 15–64 éves korosztályba 3751 ezer foglalkoztatott tartozott, az erre a korcsoportra számított foglalkoztatási ráta 55,4%-nak felelt meg. Ez 9,4 százalékponttal maradt el az Európai Unió 27 tagországára publikált átlagtól. Az uniós tagországok közül jelenleg csak Málta foglalkoztatottsági szintje (54,9%) alacsonyabb a magyarnál, míg Olaszország 57,9%-os, illetve Románia 59,2%-os értéke áll hozzá a legközelebb. Magyarországon 2009-ben a 15–64 éves férfiak 61,1%-a, a nőknek a fele volt foglalkoztatott, azonban így is a férfiak foglalkoztatottsága mutat nagyobb elmaradást az uniós átlagtól.

2009-ben a 15–24 évesek 18,1%-a dolgozott, míg az EU-27-ben ez az arány 35,1% volt. Az egyes tagországok közötti különbségek e téren azonban igen jelentősek, részben az oktatási részvételből, részben pedig a tanulás melletti munkavállalás eltérő elterjedtségéből következően. A 25–54 évesek, azaz a „legjobb munkavállalási korúak” 72,9%-a volt foglalkoztatott 2009-ben, ami lényegében azonos az egy évvel korábbival, s 5,4 százalékponttal maradt el az Unió 27 tagországának átlagától. Az idősek (55–64 évesek) foglalkoztatási rátája 2006-ig folyamatosan emelkedett, majd az ezt követő két évben némileg mérséklődött, amit 2009-ben 1,4 százalékpontos, azaz közel 30 ezer fős növekedés követett. Így a korosztályba tartozók 32,8%-a minősült éves átlagban foglalkoztatottnak, ami 13,6 százalékponttal elmarad EU-27 átlagától.

A 15–64 éves népesség foglalkoztatási rátája, 2009. II. negyedév

1.ábra

¹ A nemzetközi összehasonlításban szereplő uniós adatok itt és a továbbiakban 2009. II. negyedévre vonatkoznak.

Az uniós viszonylatban igen kedvezőtlen magyar foglalkoztatási ráta egyik oka az alapközü iskolai végzettségük rendkívül alacsony munkaerő-piaci jelenléte. Magyarországon a 15–64 éves alapközü iskolai végzettségűeknek csak 25,7%-a minősült foglalkoztatottnak 2009-ben, míg az EU-27 átlaga 46,2% volt. A középközü végzettséggel rendelkező 15–64 évesek 61,6%-a dolgozott, ami közel 8 százalékponttal maradt el az unió 27 tagországának átlagától. A felsőközü végzettségűek foglalkoztatási rátája (78,1%) ugyanakkor az előbbi csoportokénál közelebb áll az uniós átlaghoz.

2009-ben a legnagyobb létszámvesztés a feldolgozóipar szenvedte el, ahol egy év alatt 58 ezer fővel (6,8%-kal) csökkent a foglalkoztatottak száma. A relatíve nagyobb létszámleadó gazdasági ágak közé tartozott még az építőipar (6%) és a kereskedelem (5%).

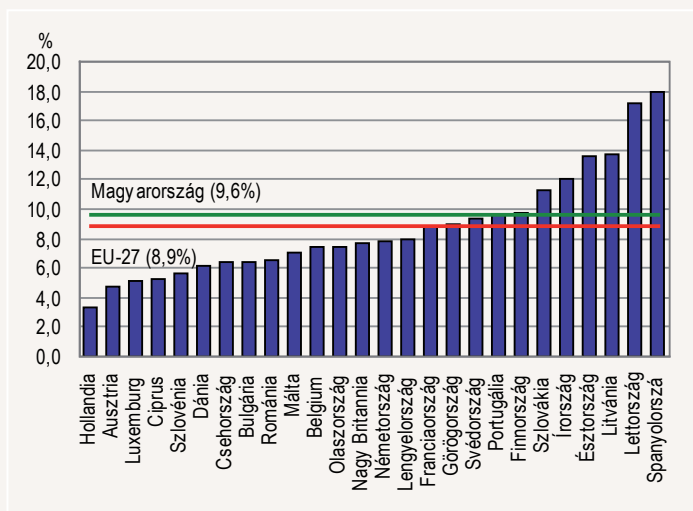
A részmunkaidős foglalkoztatottak létszáma 17,3%-kal (31 ezer fővel) nőtt, jórészt a gazdasági okokból bekövetkező rövidített munkaidős foglalkoztatás elterjedése miatt. A 15–64 éves foglalkoztatottak 5,2%-a (akiknek közel 2/3-a nő) dolgozott 2009-ben ilyen módon, míg az EU-27-átlaga 18,2% volt. Határozott idejű szerződéssel a 15–64 éves alkalmazottak 8,4%-a (az uniós átlag 13,4%) állt munkaviszonyban. Tovább csökkent (12,3%-ra) a foglalkoztatottakon belül az egyéni vállalkozók és társas vállalkozások tagjainak (segítő családtagjaikkal és a szövetkezeti tagokkal együtt) aránya.

Munkanélküliség

A 2008 őszén kibontakozó gazdasági válságra visszavezethető üzembeszakadások, létszámleépítések következtében nagymértékben nőtt az állatlanok száma. 2009-ben a munkaerő-felmérés alapján a 15–64 éves munkanélküliek száma éves átlagban már 420 ezer volt, 92 ezer fővel, 27,8%-kal több, mint egy évvel korábban. A munkanélküliségi ráta a 2008. évi 7,9%-ról 10,1%-ra emelkedett, ami 1995 óta a legmagasabb érték. Magyarország a 2009. II. negyedévi adatok alapján az uniós átlagnál magasabb munkanélküliség jellemezte országok közé tartozik. Hasonló szintű munkanélküliség Svédországot, Portugáliát és Finnországot jellemezte. A munkanélküliségi ráta tekintetében a tagországok közötti különbség változatlanul igen nagy.

2. ábra

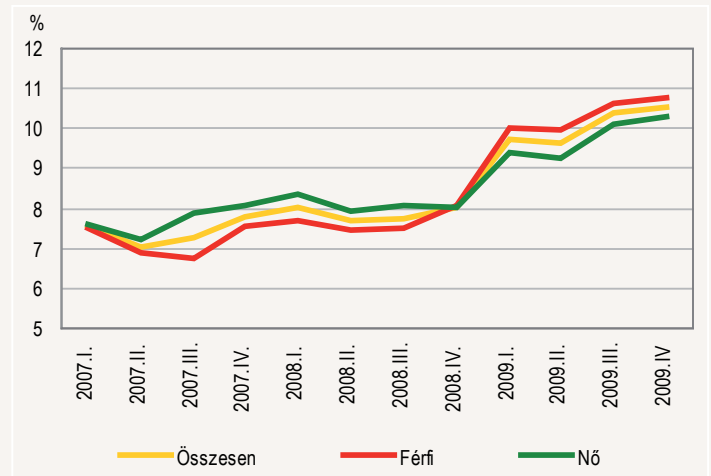
A 15–64 éves népesség munkanélküliségi rátája, 2009. II. negyedév

A munkanélküliségi ráta mindkét nem esetében jelentősen nőtt, mivel azonban a válság főként a jellemzően férfi munkaerőt alkalmazó ágazatokat sújtotta, a férfiak munkanélküliségi rátája 2009-ben újra meghaladta a nőkéét. Éves átlagban a férfiak munkanélküliségi mutatója az előző évi 7,7%-ról 10,3%-ra nőtt, míg a nőké 8,1%-ról 9,8%-ra változott.

Munkanélküliségi ráta alakulása negyedévente, 2007. I.–2009. IV.

3. ábra

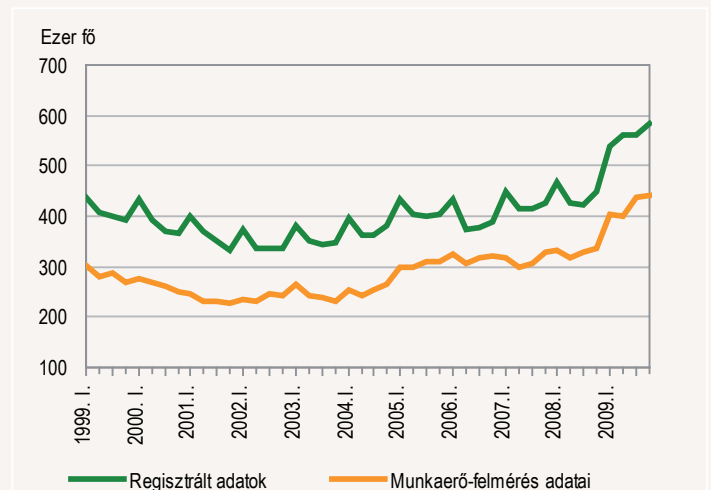
A 15–24 évesek gazdasági aktivitása 2009-ben tovább csökkent, ugyanakkor munkanélküliségi rátájuk erőteljesen romlott (19,9%-ról 26,5%-ra növekedett). A 15–64 éves munkanélküliek közül 2009-ben a tavalyinál némileg többen, 54 ezren még sohasem dolgoztak, arányuk azonban az előző évihez képest így is csökkent. A munkatapasztalattal rendelkezők kétharmada (66,3%) azért keresett állást, mert elvesztette korábbi munkáját, s ez a 2008. évi értékhez (57,4%) képest emelkedést jelent.

A válság hatására elsősorban a feldolgozóiparból munkanélkülivé váltak száma nőtt jelentősen (41 ezerrel), ezen belül a férfiakat érintették nagyobb mértékben a leépítések. Szintén nőtt azok száma (mintegy 9 ezerrel), akik az építőiparban veszítették el állásukat, illetve akik korábban a kereskedelem, gépjárműjavítás ágazatban dolgoztak (14 ezerrel).

2009-ben megváltozott a munkanélküliek álláskeresés időtartama szerinti összetétele. Nőtt a friss munkanélküliek aránya, azaz azoké, akik kevesebb mint 12 hónapja kerestek állást (51,6%-ról 57,0%-ra), míg a tartósan, legalább 1 éve állást keresők aránya 48,4%-ról 43,0%-ra csökkent. Ezzel a munkakeresés átlagos időtartama is 16,5 hónapra rövidült. Az adminisztratív forrásból származó adat, az ún. nyilvántartott álláskeresők száma 2009-ben (a havi adatok átlaga alapján) 562 ezer fő volt, 27%-kal magasabb, mint 2008-ban.

4. ábra

A nyilvántartott álláskeresők és a munkaerő-felmérés szerinti munkanélküliek számának alakulása, 1999–2009 (negyedéves átlagok)

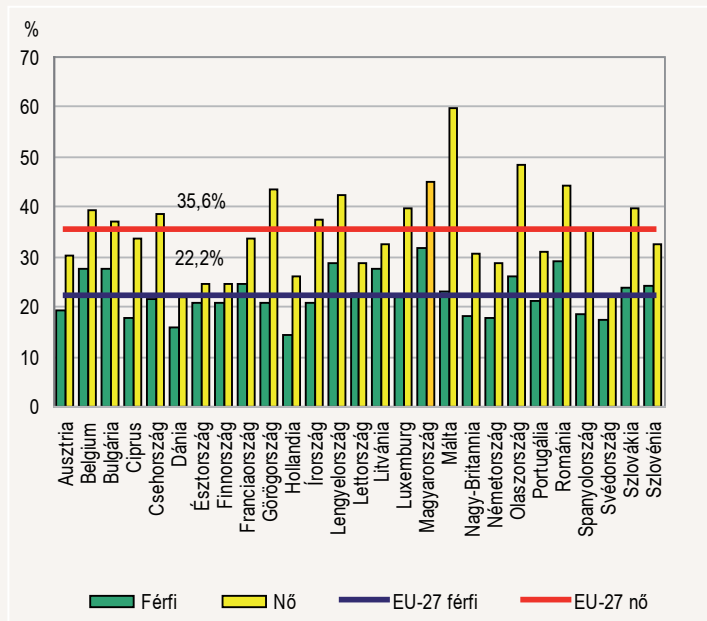

Inaktivitás

A 15–64 éves magyar népesség 38,5%-a volt inaktív 2009 II. negyedévében, ami 9,6 százalékponttal magasabb, mint az EU-27 átlaga. Jóllehet – döntően a nyugdíjkorhatár emelése miatt – az utóbbi évtizedben az inaktívak aránya közel 2 százalékponttal mérséklődött, relatív pozíciónk nem javult.

5. ábra

A 15–64 évesek inaktivitási arányszámai az Európai Unió tagországaiban 2009. II. negyedév

A globalizálódó világgazdaság válsága következtében Magyarországon is jelentősen csökkent a foglalkoztatottság (97,8 ezer fővel), miközben a munkanélküliség közel azonos mértékben (91,5 ezer fővel) növekedett. Így az adott korú népesség létszámának csökkenése az inaktívok mintegy 17 ezer fős csökkenésében tükröződött.

2009-ben a munkaerőpiac vizsgálata szempontjából releváns 15–64 éves népességből 2599 ezren (38,4%) nem jelentek meg sem foglalkoztatottként, sem pedig aktív munkakeresőként a munkaerőpiacon. Jóllehet a férfiak és a nők aránya a 15–64 éves népességben belül közel azonos, az inaktívokat a női dominancia (59,4%) jellemzi, amely elsősorban a gyermekneveléssel, illetve egyéb családi kötıtségekkel összefüggő munkaerő-piaci távolmaradásban gyökerezik. A korösszetételt tekintve a legnagyobb mértékű inaktivitás a fiatalokat, illetve az idősebbeket jellemzi. A 15–24 évesek háromnegyede, az 55–64 évesek közel kétharmad része volt inaktív 2009-ben.

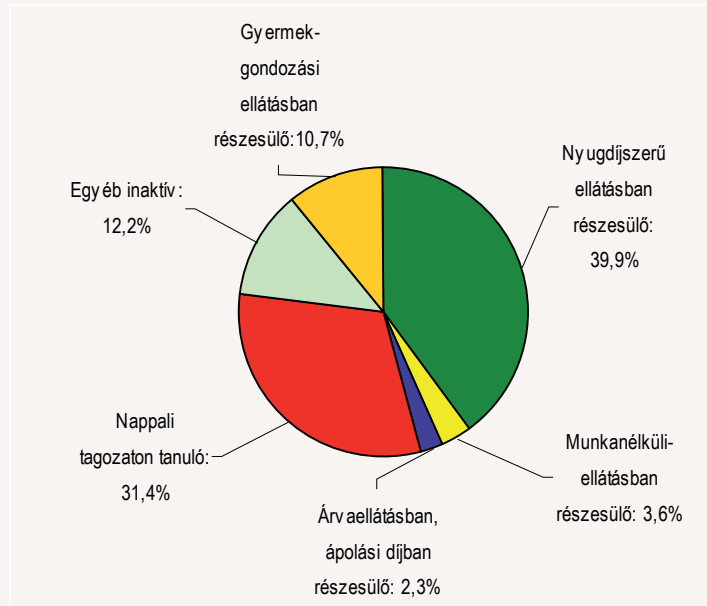
A 2599 ezer 15–64 éves gazdaságilag inaktív személyből 2009-ben 1036 ezren részesültek öregségi, rokkantsági, illetve özvegyi nyugdíjban, 279 ezren a gyermekgondozási ellátás valamely formáját vették igénybe. 93 ezren pedig pénzbeni munkanélküliségi ellátásban részesültek. További 59 ezer fő kapott árvaellátást vagy ápolási díjat. Rendszeres és kimutatható jövedelemforrással tehát a 15–64 éves inaktív népesség 56,4%-a (1467 ezer fő) rendelkezett.

Az 1132 ezer saját jogú jövedelemmel nem rendelkező többsége (815 ezer fő) a klasszikus eltartotti kategóriába tartozó nappali tagozatos tanuló volt. A fennmaradó 317 ezer ún. egyéb inaktívból 75 ezer fő a 15–24 évesek korosztályaiból került ki, ezen belül azonban csak minden ötödik nyilatkozott úgy, hogy részt vesz valamiféle – nem nappali tagozatos vagy iskola-rendszeren kívüli – képzésben. Az egyéb inaktív sokaságot – a korskálán felfelé haladva – a nők részarányának növekedése jellemzi. Míg a 15–24 éves egyéb inaktív fiatalok között közel fele-fele arányban van jelen a két

nem, addig a középkorú, illetve idősebbek korosztályokat mintegy 2/3-os női túlsúly jellemzi.

6. ábra

A 15–64 éves inaktív népesség főbb megélhetési kategóriák szerint, 2009

A 15–64 éves inaktív népesség mindössze 13,1%-a (a nők 12,1%-a, a férfiak 14,6%-a) nyilatkozott úgy 2009-ben, hogy ha lenne rá lehetősége, akkor dolgozna. A túlnyomó többség, mintegy 2259 ezer fő azonban nem kíván jövedelemszerző tevékenységet folytatni, ezért nem is tett semmiféle lépést a munkaerő-piaci (re)integrációja érdekében.

A 15–64 éves inaktívok leginkább az oktatásban való részvételük miatt nem kerestek munkát (33,4%), míg a második legjelentősebb okként a nyugdíjazást (26,1) említették. Ezt követte az egészségi állapot megromlására (14,9%), továbbá a családi kötıtségekre, gyermekgondozásra, beteg hozzátartozó gondozására, ápolására (12,6%) való hivatkozás. Az, hogy ki, miért nem keres munkát, természetesen szoros összefüggésben van az életkorral. A 15–24 évesek túlnyomó többsége valamilyen formában tanul, ezért nem meglepő, hogy az ilyen korú inaktívok 89,1%-a erre hivatkozik. A 25–54 éves korcsoportba tartozó inaktív nők jellemzően (47,8%) családi kötıtségekkel, gyermekgondozással, a férfiak pedig kedvezőtlen egészségi állapotukkal (34,9%) indokolják a munkakeresésük hiányát. Az 55–64 éves inaktívok szinte teljes körűen (92,5%) részesülnek valamilyen nyugdíjban, nyugdíjszerű ellátásban, ezért ők leggyakrabban (70,7%) ezt, vagy pedig megromlott egészségi állapotukat (21,7%) jelölik meg indokként. A 15–64 éves inaktívok 45,8%-a vagy még sohasem dolgozott, vagy pedig 8 évnél régebben szűnt meg a munkája. A 8 éven belüli munkatapasztalatlan rendelkező 1409 ezer inaktív személy 31,9%-ának öregségi, további 28,7%-ának rokkantsági, korengedményes, korengedményes nyugdíjazás miatt szűnt meg a munkája, míg 20,5%-nak állása, munkahelye szűnt meg, valamint a munkavállaló felmondása állt a háttérben. A középkorosztályokba tartozó (25–54 éves) inaktív férfiak főként rokkantsági, korengedményes, korengedményes nyugdíjazás miatt (31,1%), illetve állásvesztés vagy munkahelyük megszűnése (36,6%) miatt nem dolgoznak. Az ilyen korú nők 2009-ben a leggyakrabban állásuk, munkahelyük elvesztésével (32,6%) indokolták inaktívvá válásukat, s a korábbi évektől eltérően csak másodsorban családi kötıtségeikkel (25%). Esetükben a rokkantsági, korengedményes, korengedményes nyugdíjak igénybevétele csak harmadik leggyakoribb okként (22,3%) szerepelt.

További információk, adatok (linkek):[Módszertan](#)[Táblázatok](#)**Elérhetőségek**rita.varadi@ksh.hu

Telefon: (+36-1) 345-6468

[Információs szolgálat](#)

Telefon: (+36-1) 345-6789

www.ksh.hu

© KÖZPONTI STATISZTIKAI HIVATAL, 2010

A kiadvány kialakítása egyedi, annak tördelési, grafikai, elrendezési és megjelenési megoldásai a KSH tulajdonát képezik. Ezek átvétele, alkalmazása esetén a KSH engedélyét kell kérni.

Másodlagos publikálás csak a forrás megjelölésével történhet!